

S Pravdou ven

24. dubna 2021 Radovan Beňo

Na téma pravdy mnoho lidí už rezignovalo. Z internetu, sociálních sítí, médií, z úst politiků i odborníků se šíří různé, často protichůdné informace a běžný člověk, jehož největší starostí je především zaopatřit rodinu, děti nebo sám sebe, nemá čas, sílu a mnohdy ani vůli si informace ověřovat z různých zdrojů, aby k dané problematice zaujal nějaké stanovisko. Toto se však v nebývale turbulentním roce 2020 změnilo.

Mnozí lidé, nacházející se v jakémsi stavu apatie, odevzdanosti a kapitulace, dostalo „ránu elektrickým šokem“, když světlo světa spatřil nový typ koronaviru. Na událost, kterou by nám mohli popisovat naši předci před více jak 100 lety, kdy svět kosila pandemie španělské chřipky, nebyl nikdo připraven. A ze všech možných sdělovacích prostředků se na nás sypaly informace ohledně Covid-19: jak vznikl, jak (rychle) se šíří, jak je nebezpečný, jak se chránit, jak minimalizovat dopady jeho

působení nejen na lidské zdraví, ale i na ekonomiku... Mnohé z těchto otázek doprovázely odpovědi, které si často protirečily, a to nejen z úst laické veřejnosti, ale i z řad odborníků a vysokých státních činitelů. Tak chrání nás nošení roušek nebo ne? Je lockdown účinný nebo ne? Jsou vakcíny naší spásou nebo jen nerealistickou nadějí, která se rozplyne? Nemám v této úvaze za cíl zodpovídat tyto zcela jistě zásadní otázky. Jejich správné odpovědi jsou žádoucí, nicméně ještě vzdálené a poznáváme je velice pomalu. Mnohé totiž trápila ještě jedna, daleko závažnější otázka, která v sobě zahrnuje vše: co je pravda?

Zdroje „boje proti dezinformacím“

Hledání pravdy na trnité cestě plné nejistot bylo umocněno ještě jednou událostí: rok 2020 byl také rokem volby prezidenta Spojených států amerických, neoficiálně a mediálně zvaného „nejmocnějšího muže planety“. Oproti všem předchozím americkým volbám, které jsme zažili, se však stalo něco, co mnoho obyvatel této planety těžce rozdýchávalo: prezident Trump zpochybnil regulérnost voleb. Těch voleb, které jsou nástrojem a chloubou Ameriky, ztělesněním svobody a demokracie. Američané ve volbách vidí opravdovou, nezpochybnitelnou vůli lidu, o které snad ani nelze diskutovat. Je to jako kdyby někdo zpochybňoval vítěze v Mistrovství světa ve fotbale. Jaká nepředstavitelná urážka, když si někdo dovolí vůbec otevírat téma na (ne)regulérnosti voleb! Jakákoliv pochybnost musí být zdiskreditována, zesměšněna, potlačena, zničena. A pokud se taková nehorázná lež šíří po sociálních sítích a na internetu, je nutné zasáhnout do svobody slova a jakékoliv komentáře smazat a šířitele těchto poplašných zpráv „zabanovat“.

Takovému pohledu na věc jistě bude tleskat Demokratická strana a všichni, kteří ze srdce nenávidí Donalda Trumpa. Donald Trump – to je vychýlení z předem stanoveného progresivistického kurzu, nepřítel menšin, obhájce tradičních hodnot a bezohledného důrazu na ekonomiku místo na ekologii. Jeho volba v roce 2016 musela být náhodná. Ne náhodná, musel mu pomoci někdo zvenčí, nějaký vnější nepřítel Ameriky. Co třeba Rusko? Ano, v roce 2016 volby musely být zmanipulovány, protože vůle lidu by si nikdy nezvolila Donalda Trumpa a naše pochybnosti by se měly co nejvíce rozšířit napříč digitálním světem, aby lid věděl, že Donald Trump vykonává svůj úřad neprávem. V roce 2020 však vůle lidu již zvítězila – je přece jasné, že Joe Biden, prezidentský kandidát z Demokratické strany bude zvolen, protože je představitelem směru, který je jako jediný morálně přístupný a každý Američan by s ním měl souhlasit – otevřenost k migraci, důraz na multikulturalismus, přijetí faktu o privilegiích bílých, jejich nadvládě a o institucionalizovaném rasismu a jak jej úspěšně dekonstruovat, poskytnutí více práv utlačovaným skupinám (černochoům, ženám, transgender lidem atd.) a odmítnutí historie, která lpěla na otrokářství a kolonialismu, největších dědičných hříšcích západní civilizace. Pochybnosti o těchto všeobecně přijímaných pravdách vyvolávají podezření a končí až otevřenou nenávisť. Sama diskuze a svobodný projev se stávají podezřelými, protože si dovoluje na konkrétní věc nahlížet z různých úhlů a dovoluje si vyslovit v radikálně levicových, progresivistických očích to zakázané: nesouhlas. Proto by diskuze neměla být ani připuštěna. Pravda je to, co hlásají moderní prorokové radikální levice, žádná jiná.

Co mají koronavirus a prezidentské volby společného? Že se tu v globálním měřítku začalo šermovat se slovy jako pravda, lež, dezinformace, konspirační teorie, hoax a cenzura. Je

srozumitelné a pochopitelné, že špatná informace ohledně koronaviru může ovlivnit životy mnoha lidí – bude-li někdo tvrdit, že nejméně ohroženou skupinou jsou senioři, pak tato informace může zapříčinit smrt mnoha seniorů. Ale co když někdo tvrdí, že prezidentské volby byly zmanipulované, ale oficiální zdroje říkají, že je to lež? Lze poté ospravedlnit vypnutí mikrofону prezidenta v přímém přenosu? Lze ospravedlnit smazání jeho příspěvků a nakonec účtů na různých sociálních platformách? Kde tato „cenzura lži“ končí? Znovu se ptám: co je pravda? A lze ji poznat?

Ne pravdu, ale diverzitu!

V průběhu dějin se pohled na pravdu značně měnil. Ve starověku a středověku se až na pár výjimek nepochybovalo o existenci objektivní pravdy, kterou člověk poznává přímo skrze Boha, nebo nepřímo skrze rozum, který poznává svět kolem sebe. Rozum je dar od Boha a Bůh jej využívá jako jeden z kanálů, jak s námi nepřímo komunikovat. K oslovení Boha „napřímo“ využíváme dar víry, skrze níž poznáváme pravdu nezkrácenou a nedeformovanou, protože Bůh je pravda („Já jsem ta cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“ (Jan 14)).

S nástupem osvícenství a moderní doby se však pohled na pravdu jako takovou změnil. Začalo to jako čistá vzpoura vůči Bohu. „Nevěřím v Boha, který chce být uctíván.“ „Bůh, který viděl vše, i člověka: takový bůh musel zemřít! Člověk nesnese, aby takový svědek žil.“ A samozřejmě ono legendární „Bůh je mrtev!“ To jsou slova Friedricha Nietzscheho, symbolizují touhu člověka „osvobodit se“ od „tyranské vlády“ Boha. Samotná pravda „je tyranem“, protože má nesmlouvavý vztah ke všem alternativám a lžím. A tak bylo nutné prohlásit

absolutní pravdu za výmysl a nahradit ji za zhoubný relativismus – pravda je subjektivní a nelze ji poznat, protože člověk je omezený smysly, kterými vnímá svět kolem sebe. Nic nenaznačuje, že by za tímto „smyslovým“ světem existovalo něco mimosmyslového a i kdyby, omezený člověk to nemůže poznat, protože funguje jen na materiální, biologické bázi. Myšlenky, nápady, filosofie, víra, to všechno jsou jen biologické procesy probíhající na úrovni neuronů. A tak, každý člověk má svým způsobem svoji pravdu. Rozlišovat pravdu a lež, dobro a zlo je nesmyslné, ba urážlivé, protože pak dehonestujete názor a pohled na svět druhého člověka, který se s vaším názorem neztotožňuje. A tak je nutné, aby se lidé vyznačovali „pravdivostní variabilitou“, protože diverze názorů, ne jejich skutečná pravdivost, je to nejcennější v lidské společnosti a o co musíme všichni v demokratické společnosti usilovat. Diverzita, to jest svatý grál pro všechny horlivé obhájce multikultury, LGBT+ komunity a podobné stoupence diverzity. Samozřejmě, na myšlenku „subjektivní pravdy“ volně navazuje i morální relativismus, který z výše uvedeného logicky vyplývá – jestli neexistuje absolutní pravda, pak neexistuje ani nic jako lidská přirozenost či morální ctnosti, neměnné napříč časem a kulturami. Ve výsledku pak pravdu, morálku, ale i člověka můžeme ohýbat směrem, který se nám hodí.

Od absolutní pravdy k absolutní lži

Co má však tato letmá exkurze do historie a filosofie společného s mazáním příspěvku na Facebooku nebo Twitteru? Nebo s fake news a konspiračními teoriemi? Není právě cenzura nástrojem proti všeobecně přijímanému konceptu relativismu? Neupřednostňuje cenzura pouze určité spektrum názorů? Ano, samozřejmě že upřednostňuje. Dnešní „cancel culture“ a omezování svobody projevu na Facebooku a Twitteru je de

facto popřením relativismu. Relativní, subjektivní pravda nám sklouzla opět k něčemu absolutnímu. Ale ne k pravdě, nýbrž ke lži. Absolutní pravda se tedy nejdříve stala relativní pravdou a relativní pravda se stala absolutní lží. Samozřejmě, tuto absolutní lež dnešní ideologičtí obhájci progresivní levice vnímají jako absolutní pravdu. Do své „pravdy“ vás mohou vmanipulovat velmi lehce, protože dávají důraz na emoce, kde člověk přestává uvažovat rozumem. Mít soucit je přece velká morální ctnost. Migranti, černoši, ženy, lesby, gayové, transgender lidé a mnozí další mají přece právo, aby s nimi bylo zacházeno jako s každým jiným. Pokud nesouhlasíte s požadavky na rovnost mezi všemi skupinami, pak nadchází to staré, otřepané „nálepkování“, které má za cíl zacpat ústa kritikům. Třídít lidi do jednoduchých škatulek je přece tak snadné a nepracné a člověk nad tím ani nemusí přemýšlet. Jste-li homofob nebo rasista, patříte do skupiny, se kterou žádná diskuze není možná, ba je nepřijatelná. Vyloučení na okraj společnosti za své názory můžete napravit jedině pokáním, že jste se mylili.

Pokud neustoupíte ze svých nelevicových názorů, pak budete jak v románu 1984 vymazáni, to jest ono mazání příspěvků a rušení účtů na sociálních sítích, zabanování vašeho blogu, udání na seznam „konspiračních webů“, očernění médií, vyhazovy z práce a zlé rozchody v rodinách. Nové je pouze to, že se obětí cenzury stal i dnes už bývalý prezident Spojených států, Donald Trump.

Co cenzura lži?

Je cenzura i očividně lživých informací morálně přípustná? Jistě by odpověď mnoha z nás zněla „ne“. Pokud se nad tím však zamyslíme, může v některých případech naše přesvědčení lehce

zakolísat. Představte si například, že se na sociální síti objeví informace, že vás někdo zahlédl s cizím mužem nebo ženou. Vy přitom víte, že jste s nikým nebyl a že dotyčný lže. Vy a vaše partnerka nebo partner znáte pravdu, ale budou ji tak nahlížet i ostatní? Vaše rodina a nejbližší okolí, které vás zná, pravděpodobně bude s vámi zajedno, ale ostatní, kteří vás tak dobře neznají a neznají ani pravdu, by si skutečně mohli myslet něco jiného. Co teprve v případě, pokud jste ve skutečnosti s někým byli, ale byla to jen pracovní schůzka? Nebo přátelské setkání? Nebo sraz s nevlastním sourozencem? Zde už to není ani tak o absolutní lži nebo pravdě (protože jste skutečně s někým byli), ale o tom, jak si dotyčný, který informaci na sociální síti zveřejnil, situaci přebíral. Vy znáte pravdu, druhý si ji domyslel na základě nepodložených domněnek. A že vám na názoru ostatních nezáleží? Budete-li trochu významnější osobnost ve smyslu na veřejnosti více známá, nepravdivá informace vám může poškodit nejen reputaci, ale i osobní vztahy a v konečném důsledku i život. Na tomto principu pracují všechny snad všechny bulvární deníky. Pokud byste měl tu možnost lživý příspěvek vymazat, udělali byste to? Ušetřili byste si tím spoustu problémů...

V jiném příkladu si představte, že jste zásadně proti tzv. „cancel culture“ a zároveň jste proti novodobé gender a multikulti-ideologii. Kvůli tomu se například J. K. Rowlingová dočkala obrovské vlny nenávisti, kvůli obecně platnému výroku, že menstruuji ženy (a je to snad jinak?). To obhájci gender ideologie pochopili jako útok („hate speech“) na všechny transgender lidi, jelikož biologické pohlaví je prý podružné tomu, jak vy se zrovna cítíte. Nebudu dále rozebírat tuto pro mě až úsměvnou problematiku, ale držme se tohoto případu, který zcela jistě všichni znáte. Teď si představte, že máte možnost „vrátit úder“. Kupříkladu některá gender ideologií zaslepená a

zároveň významná osobnost, dejme tomu ředitel nějaké významné společnosti (poznámka autora: nemám nikoho konkrétního na mysli, příklad slouží pro obecnou ilustraci) prohlásí, že lidé, kteří si nevolí své pohlaví, jsou primitivové a měli by podstoupit psychiatrické léčení nebo povinnou indoktrinaci (to je alespoň pořádný „hate speech“ :)). Zvedne se vlna odporu a vy se můžete na této vlně svézt tím, že napíšete nesouhlasný komentář, budete se vědomě vyhýbat produktům vyrobené touto firmou, budete firmu bojkotovat... zkrátka zahájíte „cancel culture“, ale vy budete vědět, že to děláte pro správnou věc. Je v takovém případě „cancel culture“ nebo cenzura ospravedlnitelná? Je cenzura lži ospravedlnitelná?

Pravda volá slova k odpovědnosti

Jsou to otázky, které na první pohled mají jednoduchou odpověď, ale podíváme-li se na celou záležitost detailněji, může se naše přesvědčení začít drobit – buď tím, když se podíváme na problematiku z druhé strany, nebo začneme vnímat jemné nuance, kde ztrácíme jistotu, co je správné. Ano, lež je špatná. Lež má krátké nohy, učí nás rodiče od dětství. Nebo, jak by řekl jinými, vzletnými slovy Sofokles: „Lež nikdy nežije tak dlouho, aby byla stará.“ I Ježíš Kristus varoval před lží: „Avšak bázliví, nevěřící, ti, kdo propadli modlářské ohavnosti, vrahové, smilníci, kouzelníci, modloslužebníci a všichni lháři mají svůj díl v jezeře, které hoří ohněm a sírou, což je smrt druhá.“ (Zjevení 21:8). Je potom lež, která by mohla zachránit životy (např. během druhé světové války, kdy gestapu lžete o tom, že v domě ukrýváte židovskou rodinu) odsouzeníhodná?

Je předem jasné, že hranice mezi tím co je správné a špatné, co je pravdivé a lživé, nemusí být v jemných nuancích zcela zřetelná. Pilát Pontský naši nejistotu za nás všechny jasně

vyjadřuje, když se ptá Ježíše: Co je pravda? Jak se v tom zmatku a chaosu a protichůdných informací, konspirací, dezinformací, lží a polopravd máme vyznat? Nebyli jsme u všeho, všechny okolnosti neznáme, pravdu jsme často na vlastní oči neviděli a informace ani nemíváme z první ruky. Jsme odkázáni pouze na zprostředkovatele informací, nebo dané „pravdy“, chcete-li. Neznáme však všechny příčiny, souvislosti ani úmysly toho, kdo danou informaci zveřejní. Cenzura pak v takovém prostředí nedává žádný smysl, protože pokud nejsme schopni jednoznačně posoudit (ne)pravdivost získané informace, jsou potom různé úhly pohledu žádané. K tomu bych připojil ještě toto: vždy je na zodpovědnosti toho, kdo nějakou informací dá do oběhu, aby ta informace byla pravdivá. Bylo by nám všem v životě lépe, kdybychom se řídili tímto citátem z Bible: „Ať je tedy vaše slovo „Ano“ ano a „Ne“ ne. Co je nad to, je od zlého.“ (Matouš 5:37) Právě to je bohužel v dnešní době příčinou nedůvěry společnosti v autority a nedůvěry obecně mezi lidmi – že nevíte, jestli máte věřit slovům ostatních. Kdo primárně přistupuje k informacím od druhých kriticky, je považován za moudrého a prozíravého. Kdo naopak lidem důvěřuje, že co říkají je pravdivé, je považován za hlupáka, který může být velmi snadno obelstěn a zmanipulován. Nemělo by to však být zcela naopak? Aby lidé přistupovali ke slovům druhých primárně důvěřivě a nedůvěru projevovali jen hlupáci? Ušetřilo by nám to přece spoustu „hoaxů“ a „dezinformací“.

Jenomže žijeme v době, která v pravdě vidí veřejného nepřítele. Překážku pokroku. Nudný, neměnný stereotyp. Diktátora, který mezi jednotlivými názory zabírá nezpochybnitelné místo, ze kterého jej nemůže sesadit žádná alternativa. Pravda nesmlouvá, nedělá ústupky, nedá se podplatit, vykřičet ani vydemonstrovat. Práva LGBT+, genderová ideologie, Black Lives Matter a de facto celá radikálně levicová ideologie, kterou mnozí nazývají

neomarxismem, je ztělesněním boje proti pravdě. Právě proto kvůli těmto a dalším lžím lidé nemohou důvěřovat institucím a autoritám, protože právě ty kapitulovaly na snahu poznávat pravdu. Pravda pro ně není primárním cílem, protože peníze a touha a moc jsou mnohem lákavější. Nezáleží, která informace je pravdivá, ale z které informace vyplyne více peněz a moci. Společnost je nemocná, její neúprosnou diagnózou je zhoubný syndrom lži. Jaký je lék? Velmi jednoduchý a účinný: jít vždy s pravdou ven.

<https://www.konzervativniny.cz/s-pravdou-ven/>